

S-a stins din viață la un an după tatăl său, pe 13 decembrie 1983, orele 2 și 10 minute, fiind înmormântat pe 15 decembrie, la Cimitirul Bellu din București, în fața mormântului lui Mihai Eminescu.

În timpul vieții poezia i-a fost tradusă și tipărită - în volume sau în reviste literare - în peste 20 de limbi, printre primele (după ceșă) fiind germana, franceza, engleza, sîrba, maghiara, suedeza, letona, polona, macedoneana, finlandeza, italiana, rusa, turca, slovacă, estona, greaca, portugheza etc. În anul 2005, poezia și/sau eseurile lui N. Stănescu erau transpuse în circa 50 de limbi de pe glob, inclusiv unele idiomuri exotice (japoneza, chineza, araba, ebraica modernă, coreeana, georgiana, amhara și swahili din Africa, guarani și quechua din America Latină etc.); în unele limbi „rare” sau „ciudate” ca: albaneza, islandeza, greaca, armeană, mongola, tailandeză ș.a. (limbi izolate), irlandeză (limbă mai mult scrisă decît vorbită), soraba (pe cale de dispariție,

limbă slavă vorbită în Germania), esperanto (limbă artificială), latina, sanscrita (limbi moarte) ș.a.m.d.

***

După 1976, fizic, Nichita Stănescu nu a mai fost nici o dată în Basarabia. Cu sufletul, cu poezia sa, însă, el a fost la noi o prezență remarcabilă și continuă. Este covârșitoare înfrîurirea modelului Stănescu pentru unii poeți basarabeni, mai tineri și mai puțin tineri, că o recunoșc sau nu așteția. Cu deosebire după 1990, N. Stănescu a fost omagiat în cele mai surprinzătoare forme: analize, studii și eseuri în presa periodică, recitaluri, colocvii, simpozioane în diverse instituții artistice sau academice. Un exemplu, în acest sens, ni l-au oferit recent și **„elevele Liceului „Mircea Eliade”** (a se vedea, în acest număr, articolul nostru *Adolescenții și cărțile...*), ale căror impresii despre creația nichito-stănesciană le inserăm în paginile de mai jos.

GÎNDURI DE LICEAN DESPRE NICHITA STĂNESCU

„Inima”

În poezia *Inima* de N. Stănescu, am văzut un mecanism fizic asemănător unui pendul, resort care funcționează în cicluri. Unitatea de ciclu pentru această poezie este **bătaia de inimă**.

În prima fază, între $0 \div \frac{1}{2} \text{ totuși}$, se comprimă conform formulei $L = \frac{1}{\rho} \sqrt{\frac{2c}{g}}$, unde c este viteza luminii, iar v - viteza gondului care, apropiindu-se de c , face ca lucrurile să descrească, eliminînd lumina. „Numai singele - acesta pierdut de lucruri”. ...Metaforă extraordinară (lucrul ia ființă din

moment ce reflectă lumina). În a doua parte, ($\frac{1}{2} \div T$), lucrurile cresc, absorbînd lumina, și se face noapte, o noapte luminată doar de „stele”. În fine, care este funcția acestui mecanism? Poate fi vorba despre obiectivul trecut în subiectiv, cuvintele - simple simboluri, sunt micșorate în inimă ca mai apoi să iasă la iveală cuvinte = relief al sufletului său.

Sandu BORTNIC,
clasa a XII-a

Nichita Stănescu este un mare creator de poezie modernă, care a pătruns profund în problemele existențiale, relaționându-le în mod original, prin meditații filosofice complexe, cu simboluri și cu aspecte inedite ale puterii cuvintelor.

Volumul de poezii *Un pământ numit România* este o carte dedicată țării, însă poeziile nu fac referință directă la patrie, căci versificația, limbajul, stilul, felul în care poetul simte patria au o formă plină de suflet și înflăcărare specifică modului de a gândi al lui Stănescu. Poezia *Noi* se încadrează și ea în seria versurilor patriotice, vizînd destinul demn de glorie, pace și libertate al poporului român, averea sa națională și spirituală. Titlul anticipează o definiție lirică a neamului românesc, cu a cărei existență poetul se identifică. Alcătuită din doar trei strofe rostuite cu gravitate, poezia are o tonalitate maiestruoasă, marcînd parcă, prin rostirea fecărui cuvînt, drumul nostru prin istorie, în urma căruia rămîn puternice rezonanțe și se inițiază lumina speranței de mai bine.

Această odă, cu adînci accente de meditație, dezvoltă ideea fundamentală conform căreia poporul român se menține veșnic viu în orizonturile lumii căci „suntem semințe”, cel mai vechi neam și singurul stăpîn peste teritoriul său; „pămîntul e al nostru”, „sub noi străbunii sunt”, devenind un peren apărător al păcii și libertății. Poezia se axează pe două planuri: cel al existenței noastre eterne pe aceste meleaguri magnifice, prezentat prin verbul, „a fi” la indicativ prezent: „suntem după nevoie”, „suntem în picioare” și cel al spiritualității românilor, relevată prin verbul, „a ști”, reliefînd cultura, dar și averea sufletească a noastră: „știm cel mai bine locul și patima și rostul”. Cuvîntul „noi”, devenit laitmotiv, apare repetat de trei ori în țesătura textuală, semnificînd ideea că noi, românii din trecut și din prezent, reprezentăm viața și zburăm în veșnicie.

Cuvintele comportă multiple sensuri metaforice, începînd cu primul vers, în care afirmația „noi suntem semințe și pămîntul e al nostru” denotă concepția că „noi” generăm tot ce înseamnă conștiință, viață și împlinire. Versul „știm cel mai bine locul” conturează cunoașterea originilor, destinului și a vechimii pe acest meleag, „ne știm patima și rostul”, adică istoria, pe care singuri am zidit-o, luptînd pentru independență, ne cunoaștem rolul și realitățile destinului nostru. Ultimul vers, „suntem după nevoie și lacrimă și dinte” reflectă caracteristici esențiale ale neamului nostru: sensibilitatea, averea sufletească, dar și durerea suferită de-a lungul timpului implacabil, apărîndu-ne ființa. În strofa a doua poetul denotă alte virtuți ale românilor precum înțelepciunea, inteligența, truda asiduă, sîrguința și priceperea: „aici și piinea, sarea, noi o avem la masă/ căci ne-am făcut-o singuri, zidindu-ne o casă”. Cunoaștem suferința și jertfa, iată de ce, „nu zicem rău de nimeni”, iar teritoriul ne aparține, sub el se afla osemintele strămoșilor noștri eroi care au luptat pentru dreptate și liberate, reprezentînd rădăcinile noastre. Ultimele două versuri, introduse prin „deaceea” au o nuanță concluzivă, afirmînd ideea că avem dreptul la pace și libertate. Toate elementele ne stabilesc ființa națională, iar „bolta albastră” redă nemărginirea și eternitatea poporului nostru.

Întîlnim și la Goga o poezie cu titlul *Noi*, care de asemenea exprimă existența zbuciumată și spiritualitatea românilor, iar Nichita Stănescu a scris *Din nou*, *noi* care constituie un fel de continuare a ideilor din *Noi*.

Astfel, poezia analizată se prezintă ca o adevărată odă poporului român, argumentînd totodată și drepturile noastre naționale.

Doina ULIANOVSKI,
clasa a XII-a „L”

„Cîntec fără răspuns”

Am vrut să aleg o poezie dominată de rațional, științific, simboluri obiective, imagini exacte, adevăruri universale. Am vrut să aleg o poezie despre mit, cunoaștere, eliberarea sinelui, conștiință și conștientizare, despre poet și poezie militantă, căci știam că universul tematic al lui N. Stănescu gravitează în jurul acestor teme. Am vrut să aleg ceva specific, dar înainte de a afla că, deși Stănescu este creatorul unui univers poetic propriu și original, fiecare poezie a lui rămîne înconfundabilă. Atunci m-am lăsat purtată de valul emoțiilor care mă cuprindeau din ce în ce mai mult, cu fiecare poezie citită, și am ales o întrebare fără răspuns, un *Cîntec fără răspuns*, un cîntec într-adevăr melodos, într-adevăr fără urmă de răspuns.

Am ales cîntecul unui îndrăgostit de iubire pentru care poezia nu reprezintă altceva decît un mijloc de a transfigura iubita în iubire. Chipul ei a intrat în ochii lui, în inima lui, chipul ei e la fel de real ca și gândurile lui deoarece a devenit parte a respirației lui („respirație aburită de ger”), al sufletului său. Aceasta femeie gingașă, visătoare e ora de neuitat, ea e soarele, iubirea, viața însăși. E ființa care se încolățește în jurul gîtului, pieptului, care transformă realul în nereal sau realitatea în vis, ea răsare, trezește sentimen-

te, aduce cu ea anotimpuri, o gamă enormă... infinită de trăiri. Lumina ei e pură și perfectă, fragedă ca și sufletul ei. Iubita e „mai regină decît floarea/ Mai adîncă decît marea/ Mai frumoasă decît viața/ Mai aproape decît dorul/ Mai de șoaptă ca izvorul/ Mai de-april ca primăvara/ Și mai dulce ca vioara”, după cum zicea Dumitru Matcovschi.

Iubirea devine astfel o lege generatoare a universului spiritual, ea creează un spațiu ideal, avînd la bază principiul armoniei și al echilibrului. Iubita reprezintă iubirea, și poetul se adresează iubitei, iubirii. El pune o singură întrebare care își are, pe de o parte, răspunsul chiar în întrebarea formulată, iar pe de altă parte, o întrebare la care nu există răspuns. Oare e posibil să nu iubești „un cer de miresme cu nouri subțiri, fără umbră” sau „un cer colorat totdeauna altfel”? Oare e posibil să nu iubești iubirea, viața? Nu cred...

Apărut în volumul cu titlu semnificativ *O viziune a sentimentelor* (1964), acest *Cîntec fără răspuns* nu reprezintă o odă a unui îndrăgostit, o odă închinată femeii iubite, ci e un fel de apoteoză adusă însăși iubirii, în care Nichita Stănescu încearcă să găsească sensul ei.

Irina GUDCOV,
clasa a XII-a

„A fi conectat”

Nuvela *A fi conectat* reprezintă una din puținele mărturii că Nichita Stănescu deținea și darul epicului. În această operă, autorul îmbină într-un stil original jocul de cuvinte, limbajul vulgar al soldaților și ideile filozofice, preluate din eseurile poetului: „Și ce e moartea, mă? Dacă ea nu este altceva decît o conectare. O conectare la trecut sau la viitor, nici nu mă interesează la ce, dar o conectare în genere”.

Subiectul prezintă asedierea unui castel, ocupat de soldați germani, de către un alt grup de ostași. Cel mai șocant element este tocmai faptul că au supraviețuit doar doi militari germani, Karl și un colonel - Johannes, și cei trei soldați din tabăra inamică: Andrei, Anton și căpitanul Anatol. Acești combatanți continuă conflagrația, chiar dacă au rămas numai cinci.

Consider că această proză poate fi tra-

ată în diverse tipuri, ele fiind dependente de axa pe care își sprijini convingerea. Fiecare simbol sau element al textului poate fi interpretat diferit. Acest fapt se conturează și din multitudinea eseurilor ce pot servi drept punct de reper.

Ideea ce răzbate printre gânduri, încă din primele rânduri descrie absurditatea războiului. Nimic nu este mai lipsit de sens decât războiul, o inutilitate a caracterului uman. Omul se războiește chiar și când rămân cinci oameni pe câmpul de luptă. În acest sens, conflagrația are mai multă importanță, chiar și pentru o mină de oameni, decât propria viață. Războiul e esența maselor populare și va dispărea atunci când va rămîne doar un singur reprezentant al speciei sau când vom dispărea în general. Acest punct este accentuat și de imaginile descrise de autor: soldați în tranșee ce discută despre filozofie și vise din trecut; căpitanul Anatol ar putea fi „un mare soldat din trecut”, și nu un „mare soldat din prezent”; colonelul Johannes ordonă ca toți soldații să fie hrăniți și să le fie încălzite mâinile cu apă caldă, pentru a împușca mai eficient, chiar dacă a rămas doar el și cu ajutorul său Karl; situația în care se află taberele, adică lupta dintre trei și respectiv doi soldați.

Un citat din eseul *Visul ca viață*, și anume: „*Cea mai simplă acțiune împotriva morții este visul de noapte*” – relevă o interpretare total diferită a nuvelei. Fiind pus accentul pe visele despre moartea lentă, plăcută și melodosă, celor doi soldați li se conturează motivul vieții ca vis. În acest caz, câmpul de luptă și castelul sunt doar elemente menite să încadreze cititorul într-un mediu al absurdului și irealului. Visurile indivizilor se evidențiază prin neapartenența lor la ilogicul război și descriu existența omului printr-un stil caracteristic lui N. Stănescu. Fiecare vis prezintă un anumit element specific vieții. În primul rând, se observă coloritul straniu al primului vis, predominanța culorilor

pozitive, de exemplu: verde intens, verde radioactiv, albastru – albastru, verde zgomotos, albastru intens, galben. Straniu, dar imaginea creată se aseamănă cu un hibrid dintre picturile *Floarea-soarelui* și *Noapte înstelată* ale lui Vincent van Gogh. Senzația de viață ca vis reappare și ipoteza oamenilor de știință afirmă că visele pot fi văzute doar în alb și negru, cele color fiind un efect al halucinațiilor, sau al demenței. A doua imagine cheie este mitraliera germană ce îi împușcă pe toți oamenii ce nu pot sări peste o anumită înălțime. Fiecare copil, ce reușea să treacă peste obstacol, creștea și era nevoit să sară peste o barieră și mai mare. Toți oamenii ce nu reușeau să facă la fel, „cădeau jos ciuruiți de gloanțe”. La sfârșit, au rămas doar cițiva bătrâni ce se temeau să-și încerce norocul. Al treilea moment reprezintă evocarea lui Ionas, cel înghițit de un Chit. Cel mai probabil, acest Ionas se aseamănă mai mult cu Iona lui Marin Sorescu, individul pus față în față cu abisul realităților și nivelelor de existență.

Ce ar fi dacă, dintr-o dată, castelul ar deveni elementul central? Fiind doar o slugă a cosmosului, menită să accepte orice vizitator, cu pine și sare abstractă, această materie pare sătulă de existență. Fragmentul „*Cînd materia vrea să se distrugă își inventează omul său*”, extras din eseul *Ce este omul pentru marșieni?*, se încadrează, de minune, în imaginea castelului. Castelul relevă o nouă formă o conștiinței și o nouă formă a existenței. Materia sătulă de sclavie decide să-și creze propriul război și prin acesta își asigură distrugerea. Nimic mai simplu și nimic mai irațional decât războiul.

Astfel, chiar dacă nuvelele *A fi conectat* reprezintă o acumulare de idei „conectate” prin intermediul unui subiect, fiecare element din proză își asigură identitatea prin intermediul multitudinii de interpretări și al axelor de sprijin.

Mihai LUCHIAN, clasa a XI-a